

عرض میکنم وقتی کارنداریم مجلس هم لازم نداریم بلکه میگویم کار که نباشد این آمدن و نشستن و این طور حرفها را طولانی زدن ضررش بیشتر است از آنکه درخانه بنشینیم و کار نکنیم و آنروز بیاییم که کار حاضر شده داشته و مطالعه هم کرده باشیم

وکیل التجار - من میخواستم عرض کنم که نظامنامه داخلی آنقدر وقت برای قرائتش لازم نیست بعضی لوایح قانونی مفصل راجع بمملکت وقت خیلی میخواهد برای مذاکره و ملاحظه و گذشتن از آن اینقدر مباحثه در این مسئله لازم نیست ما اگر کمسیون لازم داریم میتوانیم در کارهای لازمه کمسیون تشکیل بدهیم هر ساعت لازم است مشغول بشویم و اینها هم هر وقت حاضر شدند مراجعه میکنیم و آنوقت در حق اورای میدهیم و نباید تا تمام حاضر نشود خوانده شود خلاصه اینست که این را حالا باید خواند و باید قرائت اول قرارداد یا اینکه بگوئیم هر قدر بیرون آمد بعد از ۲۴ ساعت مطرح قرار دهیم

رئیس - عجالة خواندن امروز اهمیتی ندارد بعضی از آقایان میگویند وقتی میتوانیم در نظامنامه ملاحظه کنیم که تمام نظامنامه نوشته شده باشد حالا هر کس رای دارد در این باب اظهار بدارد و بایستد (غالب اهل مجلس بواسطه ایستادن رای خود را اظهار داشتند)

میرزا اسمعیل نوپوری - بنده عرض می کنم باید باورقه رای گرفت

رئیس - چهار ماده از قانون اساسی مربوطه بانتخابات است یکی آنستکه وقتی شصت و دو نفر از وکلای تهران حاضر شدند مجلس افتتاح شده و شروع در مطالب میکنند یکی هم مسئله انتخاب طبقات است که در آن دوره هم برضد همین ترتیب شکایات زیاد از ولایات رسیده بود که چرا تهران که دارای مثلاً چهار صد هزار جمعیت است باید دارای شصت نفر وکیل باشد و آذربایجان که دارای سه کرور جمعیت است دوازده نفر وکیل باید داشته باشد یا خراسان که دارای فلان هزار جمعیت است ۱۲ نفر وکیل داشته باشد و در آن موقع که قرار تجدید انتخابات شد چون در اغلب ممالک اغتشاش بود یا گرفتاریهای دیگر داشتند نمی توانستند در این باب متفقاً رای بدهند این بود که از تمام ولایات در این باب وکالت مطلقه بانجمن ایالتی آذربایجان داده شد که با مرکز و هیئتی که در اینجا مشغول مذاکره بودند مذاکرات نمایند و هر قسم قرار دادند معمول شود انجمن ایالتی آذربایجان هم در اینجا مذاکرات زیاد با مرکز کرد و قراری داد که در آنوقت غیر از آن ترتیب ممکن نبود حالا لازم است که آن قرار داد و مواد بمجلس بیاید و در این باب اخذ رای بشود و چون در همان موقع هم قرار شد هر چه قرار دادند و عمل کردند موقتی باشد تا افتتاح مجلس و اینکه آقای تقی زاده اشاره فرمودند راجع بهمان است حالا خوبست آقایان مراجعه بکنند که حاضر باشند تا در مجلس آتی مطرح شود (در این موقع رئیس حرکت کرد و مجلس بکمر بوع قبل از غروب ختم شد)

جلسه نهم

مذاکرات روز سه شنبه شانزدهم شهر ذی القعدة الحرام ۱۳۲۷

دارالشورای ملی

(بدوا در دو ساعت و یک ربع بفرغ مانده مجلس سری تشکیل شده و در سه ربع بفرغ مانده علنی شد کابینه وزراء برای معرفی بمجلس تشریف آوردند و معاضد الملک خلاصه مذاکرات جلسه قبل را قرائت کرد)

مقین السلطنه - خوب است مقرر فرمائید در صورت مجلس اسامی تمام اشخاص را که نطق کرده اند بنویسند یا اگر نمی نویسند هیچ ننویسند **حسنعلی خان** - بنده این لفظ علنی را زیاد میدانم در صورت مجلس زیرا که صورت مجلس مختص بمجلس علنی است

رئیس - در این موقع که مملکت محتاج بمراقبت تامه است حقیقه تشکیل نیافتن کابینه وزراء در این چند روز بس موجب انتظار و نگرانی بود اینست که کابینه بریاست آقای سپهदार اعظم تشکیل یافته و تشریف آوردند معرفی وزراء و ارائه پروگرام خودشان را بفرمایند عرض میکنم دو سه نفر از وزراء عظام که اینجا تشریف دارند جزء وکلا بودند با اینکه خودشان نهایت میل را داشتند که در جزء وکلای محترم مشغول خدمات ملت باشند اما چون مشکلاتی برای تشکیل کابینه پیش آمده بود اینست که لابد مجلس موافقت نمود با میل رئیس الوزراء و صرف نظر کرد یعنی راضی شد تا اینکه آن سه نفر که وجودشان در مجلس شورای ملی خیلی مقنن بود در حقیقت محض موافقت با میل رئیس الوزراء حاضر شد که آنها از وکالت استعفا دادند و حالا جزء وزراء محسوب میشوند و مشغول کار خواهند بود اگر چه هیچ تفاوتی ندارد یعنی مقصود بالا صاله خدمت ملت و مملکت است و فرقی ندارد و امیدواریم این سه نفر که از اشخاص درجه اول مملکت هستند خدماتی که باید در وزارتخانه خودشان بعمل بیاورند

آقای رئیس الوزراء - کابینه وزراء است که بمجلس آمده اند جناب سردار اسعد وزیر داخله جناب مشیر الدوله وزیر عدلیه جناب صنیع الدوله وزیر معارف و علوم جناب وثوق الدوله وزیر مالیه جناب سردار منصور وزیر پست و تلگراف جناب علاء السلطنه وزیر امور خارجه این هم پروگرام کابینه وزراء است که جناب وثوق الدوله قرائت مینمایند (در اینوقت پروگرام را آقای وثوق الدوله قرائت کردند)

رئیس - امروز در ماده این پروگرام مذاکره و مباحثه نمیشود چون باید مطالعه بشود آنوقت دقت و مذاکره بشود چاپ شده و بین وکلای محترم توزیع میشود ولی یک چیز که در این پروگرام دیده میشود این است که برخلاف پروگرامهایی است که سابق بمجلس می آمد تقریباً تکالیفی پیشنهاد میکنند که راجع است باساس مملکت و ترتیبات ترقی رایشنها میکنند برخلاف سابق کابینه جدید اصلاحات و تدارک و ترقی و تنظیم مملکت و مصالح لازمه را حاضر خواهند کرد و در ترویج معارف مساعی لازمه را مبذول خواهند کرد

رئیس الوزراء - معلوم است این هیئت هیئت

اتحاد و اتفاق است و امیدواریم این وزراء هم بطوری که منظور وکلای مجلس باشد مساعی جمیله خودشان را بکار ببرند (وزراء رفتند)

ذکاء الملک - بعضی تلگرافات تبریک رسیده است قرائت میشود از تفلیس سردار همایون جنرال قونسول متضمن تبریکات اتباع ایران مقیمین تفلیس از کرمانشاهان داود خان کلهر از اصفهان مرتضی قلی بختیاری از کرمانشاهان صفاعلی از مشهد اسمعیل قراچه داغی از قصر انجمن اخوت ایرانیان بغداد از تبریز اداره بلدیه از بم شیخ الاسلام انجمن ولایتی و عموم اهالی از یزد انجمن ولایتی از کرکان انجمن ولایتی دهخوارقان

حسنعلیخان - اگر کار مهمی نیست برویم در آن کمسیون مشغول کار شویم

رئیس - مجلس اختتام مینماید فردا چنانچه عرض کردم مجلس برای مذاکره پروگرام بدوا از سه ساعت بفرغ مانده خصوصی خواهد بود اگر چه فرصت مجلس علنی نخواهد شد و فردا وقت برای مذاکره علنی نخواهد بود بعد از آنکه در جلسات خصوصی مذاکره بعمل آمد آنوقت در مجلس علنی مذاکره با حضور وزراء یا بی حضور آنها هر طور اقتضا کند خواهد شد (بازنده دقیقه قبل از غروب مجلس ختم شد)

(۱) خلاصه جلسه ۱۲

مذاکرات مجلس شورای ملی

بقاریخ روز شنبه ۲۰ ذی القعدة ۱۳۲۷

مجلس یکساعت و بیست دقیقه قبل از غروب آفتاب تشکیل شد غائبین جناب معین الرعایا جناب حاج مصدق الممالک جناب مرتضی قلیخان هم بواسطه مرض عذر خواسته بودند معاضد الملک صورت مجلس روز پنجشنبه را قرائت نمود

ذکاء الملک تته پروگرام وزرا را خواندند مذاکرات زیاد بعمل آمده نتایج ذیل مأخوذ شد :
اولاً اینکه اشاره شده موقه مخارج استمراری دولت مطابق بودجه هائی خواهد بود که از اول دولت حالیه معمول و متداول شده است باید وزارت خارجه هم مثل سایر وزارتخانهها بطوریکه کمسیون مالیه قرار داده اند عمل نمایند

در خصوص مستشار ها پس از مذاکرات لازم قرار شد که باید شرایط کنترا را قبل از اختتام بمجلس پیشنهاد نمایند و توضیح بدهند که چند نفر مستشار لازم و بچه مقدار حقوق واز کدام دولت جلب خواهند نمود در خصوص قواعد و دستور العمل های عدلیه و تغییر اعضای آن باید از وزیر عدلیه توضیحات خواسته شود

در خصوص خانم پروگرام که مینویسد سعی و اهتمام در اجرای قانون اساسی خواهند نمود عبارت را باید تصحیح نمایند
دیگر اینکه مینویسند تا نگذشتن فروع قوانین اساسی یاره از مواد آن قابل اجرا نخواهد بود باید قید نمایند که ما متمهذیم قوانین فرجه را هر چه زود تر بمجلس شورای ملی بفرستیم و آن عبارت قابل اجرا اصلاح شود

بعد از طرف نایب رئیس اظهار شد که فردا جلسه علنی با حضور وزراء منعقد خواهد شد هر کس از وکلاء محترم که میخواهند راجع پروگرام وزراء نطقی بکنند و یا توضیحاتی بخواهند خوب است قبل

(۱) متأسفانه صورت جلسات دهم و یازدهم در بایگانی موجود نیست